

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Capmany, número 18
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

OBRAS CAPDALTS DE LA LITERATURA CATALANA

JESÚS INFANT
NAZARETH
PER
Jascinto Verdaguer, Pbre.
Forma un volúm de 98 planas
Preu: UNA pesseta

NI O B E
NOVELA CATALANA
PER
JOSEPH RIN Y SOLER
Neva producció del reputat autor de *La Familia dels Garrigas y Jaume*, que forma un volúm de 412 planas, impresa en excelent paper ab caracters elzeverians.
Preu: 4 pessetas

Aquestas duas obras se poden comprar en totas las principals llibrerias de Barcelona. En aquesta ciutat se pot fer l' encàrrech al Centre de Suscripcions de Llorens Lladó, Sant Pau, n.º 4, y en la Imprempta d' aquest periódich, Capmany, n.º 18.

¡LA UNITAT IBÉRICA!

Alianzas internacionales, porta per títol un article ja fa temps publicat potser ab la mes sana intenció, per lo diari madrileny *El Imparcial*. Com qui no diu res, l' articulista que també ab la major bona fé deu ser partidari de las doctrinas unitarias (cap y á la fi, polítich espanyol) en previsió de la *próxima y terrible conflagració europea*, aconsella als holandesos y belgas que s' uneixen, ho aconsella també als danesos y suéchs, extén lo seu paternal avís á las petites nacionalitats dels Balkans, y acaba ab gran mansuetut afirmant qu' es de profitós interés comú á las duas nacions ibéricas, Espanya y Portugal, lo seguir idéntich camí.

Seguir pas á pas las consideracions y arguments pera demostrar la tal conveniencia suposada per lo referit escriptor, fora assumpto llarch d' anotar encara que molt curiós, may no servis mes que pera trobar ab l' Historia als dijs, lo paper que representaren los antepasats castellans entre 'ls soldats peninsulars que en unió compacte *conquistaren los territoris de vint nacions lleytant en totas las latituts y vencent á totas las rasses ab son valor, sa constancia y sa abnegació.*

Y mostra tants retumbants frases pera amanyagar la seua grant idea de llenyar en la balansa política d' Europa lo pés de 30 milions d' habitants y d' un milió de soldats entre portuguesos y espanyols. ¡Oydá! ¡pera la famolensa regió central, quins ingressos dintre 'l sol negociat de quintas!

Ben cert que no pot amagar per aixó entre párrafo y párrafo tan falaguera idea y s' expressa aixís pera convenciment del lector: *Possible es qu' en lo regne vehí s' aixequi la veu d' algú que no pensi, pera pregonar la conveniencia de sa antigüa aliansa inglesa, combatent la que proposém, per creurer, sens cap fonament, que enclogui perills pera la independencia portuguesa.—Mes si fos aixís, cosa que no esperém, sería una mala paga á NOSTRE LLEAL Y BON DESITJ, y una proba de poca meditació y de subjeció á antigüas y erróneas preocupacions.*

¿Quí al llegir aixó pot aguantarse la rialla de compassió que tant justament despertan eixas paraulas? ¿Es que ignoran los que aixís escriuhen, que un país no olvida tant facilment la seua passada historia? ¿Es que no saben que la vehina Portugal coneix perfectament lo que han fet los governs espanyols de sas possessions y colonias? ¿Es que volen que fora d' aquesta desgraciada nació haja passat, y passi desaperebut l' incalificable tractament que 's dona desde Madrit á totas las antigüas nacionalitas que per la lley de la forsa te subjectas? ¿Es que no han escoltat sas orellas lo clam contrari á tals teorías que ja fa anys s' aixeca dintre d' un grapat de comarcas espanyolas, aplegantse debaix la bandera regionalista? Y finalment ¿no sab que en la mateixa frontera portuguesa hi ha Galicia aixecantse demacrada devant lo poble lussitá pera mostrarli la prosperitat que pot esperarne d' aquesta decantada unió?

LA INDUSTRIA DE SABADELL SEGONS «LA ILUSTRACIÓ CATALANA»

En lo darrer número d' aquesta importantíssima revista, corresponent al dia 31 del passat Desembre, ademés de publicarhi un bonich grabat del Col·legi dels PP. Escolapios d' aquesta ciutat, hi continúa 'l distingit cronista don L. Garcia del Real son estudi de la fabricació d' aquesta ciutat.

Véginne nostres abonats los bons judicis que entranyan las consideracions que segueixen.

Diu La Ilustració Catalana:

«Una de las fábricas que cridan la atenció del foraster per son important y hermós aspecte, es la de *Cros y Casulleras*, de filats de llana y panyos y novetats en llana y estam. En ella s' hi troban reunits tots los elements de la fabricació, l' aprest y tot.

Fa temps que 'ls senyors *Cros y Casulleras* se distingeixen per la especialitat de sas classes finas que tenen molta sortida, especialment cap á Ultramar.

Vaig passar després una bona estona en altra de las fábricas més importants, la de *D. Joseph Vila y Fusté y Fill*, quals géneros recordo haver vist molt estimats en lo comerç de Madrid. Sobressurten principalment los senyors indicats en la fabricació de preciosas pessas de punt anglés, d' aqueixas que serveixen indistintament pera trajos complerts ó pessas separadas y ensemps obtenen gran éxit ab un género especial pera cobre-
taulas y billars.

Baixí tot seguit cap al riu, atret per lo bonich payssatje que serveix com de march á la gran fàbrica de novetats de llana de *Corominas, Salas y C.^a* Es de las pocas que contenen reunits tots los elements y aixó ab desembrás, desde lo magatzém de la llana fins al amplíssim estenedor pera assecar las pessas.

Los senyors *Corominas, Salas y C.^a*, tenen la fàbrica molt ben montada, sostenint ab lluhiment l' antich crédit de la casa, especialment en castors, elasticotins y panyets en lo que no han de témer cap classe de competència.

Rambla avall me sorprengué agradablement la monumental xemeneya de la fàbrica de *D. Joan Massagué*, casa també de las més antigas y acreditadas per novetats en llana. Per son mostruari poguí veurer que segueix encertadament las corrents del bon gust; observí, també, que hi há en dita casa un planter de joves molt capassos de seguir ab fruyt las petjadas de tant distingit fabricant.

—¿Es la casa Gorina,—vaig preguntar,—aqueixa que tant se distingeix per sa especialitat en panyos blaus y vermells de que se 'n vesteixen nostres exércits de mar y terra?

—Sí, senyor, la de *D. Joan Gorina y Fills*, un dels quals es qui s' está fent aquella magnífica casa que haurá vist vosté á la vora del baixador del tren.

Vaig visitar tot seguit sa fàbrica y vegí lo molt que 's distingeixen en los panyos negres y d' altres colors y en los géneros d' estam. La panyeria extranjera cap competència pot fer á aquells hermosos panyos blaus y rojos que poguí admirar en aquella casa, de tal modo, que quants espanyols han anat á Fransa, han pogut observar que la oficialitat francesa

no gasta en son uniforme tan hermós gé nero, ni tant bo, com la generalitat de la del nostre país.»

* * *

Més endavant s' ocupa 'l senyor García del Real de la important fàbrica de *ponchos* de don March Soler, pròxima á la estació, y resumeix sa impressió en aquestas paraulas:

«Bona estona vaig passar examinant lo mostruari d' en Soler, tant lluhit com complert, admirant la varietat de sos dibuixos en que predomina lo gust oriental que heretarem dels alarbs y que part d' enllá del Atlántich hi domina també, sobre tot, entre 'ls *gauchos* de las Pampas de Buenos-Ayres y 'ls *estancieros* de Méxich.

Comprenguí que 'l senyor Soler es dels que coneixen més á fons l' art de las combinacions del dibuix, y que 's distingeix per la excelencia de las classes y esmerat treball de confecció.»

A continuació s' expressa en los següents termes parlant d' altrás fàbricas semblants:

«Després van dirme:

—Vagi vosté á veure á un altre fabricant de *ponchos*, de molta anomenada que únicament se dedica á las classes superiors. Viu en lo carrer de Lacy y s' anomena D. Miquel Font.

En efecte: allí hi vaig veure *ponchos* de molt preu, haventme cridat extraordinariament la atenció algunas mostrás que de sopte me feyan l' efecte de magníficas pessas d' alabastre, y qual llana es de la més rica y atapahida.

—Ara es poca cosa lo que puch ensenyarli,—me digué lo senyor Font al felicitarlo,—perque ja casi bé 'ns venen d' América més demandas de las que bonament podém cumplir, axis es que los géneros no se 'ns aturaran en lo magatzém.

—Bons *ponchos* se fan també en la fàbrica d' en Miquel Tous y fills—vaig sentir dir á un comprador.

Y m' hi acompanyá, probantme tot seguit devant del mostruari quantas justas eran sas alabansas.

La fàbrica de novetats, panyos y *ponchos* de don Miquel Tous y fills, se recomana ensemps per sa especialitat en tapabocas y mantas de viatge.

Y, á propòsit, de mantas de viatge, no oblidaré la visita que vaig fer en la carretera de Manresa á la fàbrica del senyor Sanmiquel y Casablanças, que fa aquellas prendas ab un gust y perfecció molt notables. Me n' ensenyá que podrian satisfer al més exigent príncipe rus.

En altra especialitat se destingeix també don M. Sanmiquel y Casablanças que produheix diversitat de teixits de llana: aqueixa especialitat la constitueixen uns hermosos mocadors y abrichs pera senyora.»

* * *

Després entra á examinar lo senyor García del Real algunas fàbricas de cardas, comensant per la de la senyora Viuda y Fill de F. Mutlló. Y escriu aixís sobre 'l particular:

«Tothom sab que las cardas constitueixen un dels objectes més indispensables é importants de la industria llanera, però son poch, relativament, los que coneixen lo curiós y bonich que es véurelas sortir d' unas

màquines que ab un lleuger impuls treballan y perfeccionan sas labors tal com si tanquessen en son interior un esperit intel·ligent.

Lo senyor Mutlló, que estigué ab mi molt deferent, mereix ben bé una coral enhorabona per los avenços que ha introduhit en sa fàbrica y per la excel·lència de son treball.

En aquella ocasió, los senyors Soler y Figueras, reputats fabricants també de cardas, estavan montant més en grant sa fàbrica, en un local espayosíssim, ab una maquinaria superior y á proporció tots los demés elements.

Res tenen que envejar los senyors Soler y Figueras á cap fàbrica del extranger.»

Finalment acaba sa excursió industrial d'aquest número ab lo següent retall:

«Tenint d'anármen tot seguit á la estació, vegi á son devant lo despatx d'una de las fàbricas que més se distingeixen en la elaboració dels gèneros de alta novetat en llanería, la dels senyors Llanés, Comadrán y C.^a. Son mostruari 'ls ostentava preciosos y de gust aristocràtic.

Los senyors Llanés, Comadrán y C.^a acreditan á Sabadell seguint las corrents de la novetat, armonisantla ab la veritable elegancia y saben correspondre com cal á la demanadissa que 'ls ve d'Espanya y d'América.»

Y aquí 'l distingit cronista se despedeix fins á un altre dia.

Pero nosaltres tornarém una mica endarrera.

* * *

Y es porque en mitx de son article, ha tingut lo senyor García del Real lo bon acort de descansar un xich de sa fadigosa excursió industrial pera fixarse en una de las institucions que li han fet més bé á la nostra ciutat, ó siga 'l Col·legi de PP. Escolapis, en lo qual tenia ganas de saludar y reconeixer al celebrat col·laborador de *La Il·lustració Catalana*, Rvnt. Pare Calonge.

Parlant d'aquest Col·legi y de son digníssim Director, P. Corominas, diu lo següent 'l senyor García del Real:

«L'establiment es un dels més grans que s'han construït en Espanya pera tan benemèrita Institució, y realment Sabadell lo necessitava tan gran, donats los nombrosos alumnes que hi acudeixen. Allí 's confonen los fills dels obrers ab los dels més rics fabricants, y ab una fraternitat y confiança que son las bases fonamentals de la prosperitat de dita població y de la íntima compenetració que s'hi observa entre sos afectes é interessos.

De la ensenyansa que 's dona en lo Col·legi dingú ne pot dir sino alabansas; per altra banda, al dir Escolapis, s'ha de dar ja per entés que 's diu ordre en totas las esferas, desde la de la part material de la vida fins á la de la moral, y zel extremat pera 'l compliment del deber.

Encara que no n'hagués sentit parlar arreu dels rasgos genials de son il·lustradíssim Rector, l'hauria apreciat degudament al primer cop d'ull y á las primeras paraulas que vaig sentirli, quan tingui la honra de conversar ab ell. Tot seguit vaig observar una cosa, que es per desgracia en Espanya molt més escassa que 'l talent, porque aquí tenim molts oradors

notables, etc., etc., però de caràcters n'estém molt necessitats. Lo P. Joaquim Corominas es tot un caràcter, de lley y ben sencer.

Enérgich, franch y model de sinceritat, ni pot veure las farsas socials ni las de la política; voldria que tothom procedís quan menys ab lógica, y aixís se li sent disculpar ab molta gracia als republicans federals en quan tractaren de suprimir los Escolapis.

—He tractat ab molts polítichs de diversos partits polítichs,—diu,—peró cap d'ells m'ha complert sas prometensas com aquells federals: m'havian promés tráurem á fora del Col·legi, y me'n tragueren efectivament.

Los días de festa, després de la Missa, sol dirigir á sos alumnos una expresiva plática en tó familiar, ja sobre religió, ja sobre moral, ja sobre 'ls múltiples debers que tenim ab la societat, ja en fi, sobre qualsevulga altre punt dels molts interessants que abraça la educació.

Jo vaig tenir ocasió de sentirne una d'aquestas pláticas, sens que ell s'adonés de ma presencia per trobar-me darrera de la porta del local tot just ajustada, y asseguro que hi vaig passar una estona deliciosa, saborejant la eloqüencia senzilla ab que aquell veritable mestre s'feyá amo de la atenció dels cents d'alumnos que l'escoltavan, ara ab accents reposats y enérgichs, ara fent us, ab inimitable gracia y encertada oportunitat, d'un estil divertit y pintoresch. May he vist en cap actor transicions més naturals d'un tó al altre, com las que vaig observar aquell dia en lo P. Corominas.

Los noys se'l escoltavau embabiecats, y un d'ells, al que vaig escometre quan sortian, me va dir:

—En los días de festa, passo més de gust aquesta hora, sentint al senyor Rector, que no pas jugant.»

Ara si que nosaltres, com lo senyor García del Real, nos despedim també fins á un altre dia.

SECCIÓ POLÍTICA

Segons podran veurer nostres lectors en altre lloch d'aquest número, la vista de la causa per la darrera denuncia de Lo CATALANISTA, s'ha fixat pera 'l dia 27 de Febrer,

¿No haurían pogut esperar al 30?

Ab ocasió de la grave malaltia del rey, los republicans s'han mogut una mica com si mostressin ganas de llensarse al camp si 's presentava un desenllás fatal.

Aixís se conta que hi ha hagut alguna espurna de mohiment cap á Vilches.

Los republicans de Barcelona son menos impacients. Los mes significats se reuniren ab tota calma en un saló, y allí acordaren que *tots están de perfecte acord pera provehir á tot lo necessari á la salut de la pàtria y de la república.*

¿Fins ara no s'han posat d'acort en conclusió tan precisa?

Peró aném al cas: aixó vol semblar una amenssa pera 'l cas en que havés mort lo rey.

Y preguntém nosaltres ¿si ells contan ab elements suficients pera imposar son sistema, perquè esperar aconxeixements com aquell?

Y si no hi contan ¿perquè amenassar en vá?

¡Tanta forsa li concedeixen á un nen!

Peró quin cas se'n pot fer de republicans com los que firman aquella declara-

ció, quan alguns d'ells, com los senyors Sol y Mirambell han oficiat molt temps de *ministerials* dintre l'Ajuntament de Barcelona.

D'aquets se'n diuen republicans de circumstancies...

A l'hora de sortir á llum aqueixas ratllas potser ja haurém cambiat de govern.

Després d'una crisi laboriosíssima que ha durat una pila de dias, y en la qual s'han manifestat un sens fi de miserias.

Lo resultat del cambi ni 'l volém saber sisquera: nos consta que ha de ser dolent per forsa, y ja 'n tenim prou.

Peró en cambi, lo que no podém deixar de saber de cap manera es la irrisoria comedia que se ha representat pera arribar á una conclusió.

En Sagasta, passejantse d'aquí allà, ab las carteras sota 'l bras, rebregadas com bots sense ví, oferintlas á dreta y esquerra, á sos companys, pera comprar los serveys del un ó calmar las genialitats ó las ambicions d'un altre.

En Sagasta, horrorisat de trobar gent que li rebutjan son regalo quan altras vegadas li prenian de las mans; sense comprendre. 'l pobre, que la que volen es la seua de cartera, la de la presidencia, la de la porra, pera desbancar-lo á n'ell y fins si convé, enviarlo á la barra.

Y á tot aixó, 'ls festejats conspirant pera estudiar com lo tirarán á codillo, rebutjant las carteras ab veu de falset, y esperant lo moment oportú pera llensarshi com llops, repetint aquell graciós quènto de las talladas de meló, deixadas á las foscas.

Y uns y altres buscant fórmulas y arreglos de pasteisig pera unir lo més incompatible y desnaturalisar lo més llógich. ¡Quánta asquerositat!

Aixís han volgut unir en un mateix Ministeri al célebre Gamazo, lo *famós protectionista*, lo *castellano ilustre*, ab l'*impenitent lliure-cambista enragé*, Lopez Puigcerver, aspirant á fòndrer en una sola las duas escolas económicas diametralment oposadas pels sigles dels sigles.

La vritat es que no sembla sino que 'ns trobem en un teatro de *prutzinel-lis*; aixó sí, vist per fora.

Si 'l vejessim per dintre ¡quin horror!

Se parla del últim desfach de Cuba, es á dir del últim que s'ha descobert. Es de doscents mil duros en or, sustrets de la Caixa de la Direcció del Deute, per un senyor que aná allà *degudament recomanat*, segons contan.

Se diu també que un Vista d'Aduana de Cuba, que en lo benefici d'una tipla de sarsuela que actúa en lo Gran Teatro de Tacón, havia obsequiat á la beneficiada ab un portamonedas d'or que contenia seixanta cinch doblesas d'igual metall, *ha fet renuncia del seu destino per invilació superior*. Després de tal manifestació, no cabia altra cosa.

Després d'aquestas noticias tan agradables, ja sols falta llegir los següents párrafos d'una correspondencia de l'Habana publicada per nostre estimat colega *La Renaixensa*:

En lo que va de mes, las Aduanas acusan una baixa de mes de 170,000 duros, y la progressió numérica dels déficits va en augment, lo qual es sensible per tots, *menos pera aquells á qui vagi bé la cosa*.

Mentres aquestas desproporcions van presentantse ab la vergonyosa resignació de tot lo comers, lo Govern segueix preocupat en buscar una conciliació política dels prohoms conjurats com si d'ells depengués la salvació d'un poble. Lo *Quixot* polítich no repara que Monroe apunta en la estadística de la Administració americana y del desenrotlló benéfich en llurs problemas econòmichs, una idea que la conreuhan ab perseverancia sols comparada á la constancia d'una gota d'aygua que cau y perfora.

Com se veu la cosa 's presta á tristos comentaris que fan esgarrijar de vergonya.

¡Y encara 'ns estranyarém de que á Cuba hi hagin separatistas!

Lo problema del Regionalisme cada día crida mes l' atenció dintre y fora d' Espanya.

Ultimament ha demostrat preocuparse de qüestió tan trascendental l' important diari de Buenos Ayres *La Nación*, en la qual baix la firma de Aníbal Latino acaban de publicarshi uns curiosos articles sobre 'ls ideals autonomistas, relacionats ab la terra catalana.

No son pas aquets articles modelo de bon criteri ni molt menos, puig en ells s' hi troban una pila d'errors materials y de judici que proven lo poch enterat que está son autor del assumpto que tracta.

Mes ab tot y aixó, hi ha en son acabament una apreciació que 'ls hi serveix de síntesis, y per aquesta val la pena de perdonarli totas sas inexactituts al senyor Aníbal Latino.

L' apreciació es la següent:

Confesém que 'l Catalanisme te sa rahó de ser y es una conseqüència lògica de la situació general del país y dels errors dels governants. Un poble calculador, un poble que ha merescut se digni d' ell que *el catalán de las piedras saca pan*, un poble que progressa y 's transforma, no pot contemplar impassible l' espectacle de Regions senceras que vegetan en la inercia, de parlaments convertits en renyidors de ambicions mesquinas, de qüestions personals, de baixas passions, y de Governos que no coneixen ni 's preocupan dels interessos del comerç, de la agricultura y de la industria, com si visquessin, no en sa terra, sino en mons desconeguts.

Lo que es després d' aquestas manifestacions, no 'ns fa res que l' articulista de *La Nación* nos regaleji un punt mes ó menos de particularisme.

Reconeguda la causa del mal, implicitament ve reconeguda la necessitat del remey.

Y per aixó 'n tenim prou ja ab que *La Nación* regoneixi que 'l Catalanisme te rahó de ser.

Lo demés ja vindrá pels seus passos contats.

Inglaterra y Portugal acaban d' embolicarse en un sério conflicte que podria dur malas conseqüencias.

Lo punt de litigi entre abdúas nacions está en los drets que una y altra pretenen tenir sobre certas terras africanas.

Y la culpa del cas está reconegut per tothom que li correspon á la ambiciosa Inglaterra, per haver intentat aprofitarse de sa major forsa bruta sobre Portugal. Ho creyém de veras.

Perque no 's pot esperar altra cosa d' un país tan dominador com Inglaterra, sobre tot quan lo governan homes sense conciencia com los actuals que 's fan odiosos de tot lo món per la brutal conducta que segueixen ab la desvalguda Irlanda.

Quin día será aquell en que 'ls aborrits conservadors inglesos cediran sa premsa á governs lliberals com lo de Mr. Gladstone, que de segur ab sa política mes generosa y mes humanitaria sabrá evitar los crims á que 'ls irlandesos s' entregan apremiats per la fam de justicia y empenyguts per la desesperació?

De segur que allavors no s' haurán de lamentar atropellos tan irritadors com lo que avuy está atentant á la pau y tranquilitat de la vehina nació portuguesa, qual enérgica actitud mereix tots nostres elogis y totas nostras simpatias.

LA IGUALTAT

Molt havém sentit cantar las excelencias d' aquesta deesa de la trinitat revolucionaria, per una colla de curanderos polítichs que de tan volguer aixecarla ab sas miras interessadas, fentla á son gust y semblansa, han escamat als que de bona fé hi creyan. Admirém sas virtuts.

Pensan sos més fanátichs creyents que tots havém d'ésser iguals y s' irritan y cridan contra totas las *desigualtats* que diuen trobar establertas, tant políticas com socials; mes sempre los remeys resultan molt pitxors que la malaltia. Volen igualar, mes lluny de buscar l' IGUALTAT que aixeca, volen la UNIFORMITAT que rebaixa; y aixís sempre que veuen á algú de millor posició que 'ls altres, no demanan que 'ls altres se posin á son nivell; si hi há qui te més talent que 'ls demés, tampoch demanan que aquestos ab estudi y aplicació arribin á obtenir los coneixements reunits per aquell ab un petit esforç y en virtut de son talent natural, sino que desitjarien suprimir lo talent del primer, á pretext de no veure torçadas las lleys de la Naturalesa; passen l' arrasador per la mesura á qui sobressurt procurant aixafarlo y deixar á tots á la mateixa altura. Tal ha sigut sempre la obra dels que 's diuen sacerdots de la tal deesa.

Rocordém que quan encara tenia sos furs la Regió vasca, altrás Regions egoistas demanavan que 'l Govern los hi prengués, dihent que no era legal que mentres una Regió estava exempta de quintas y altres tributs, lo restant de la Nació 'n tingués; y no veyan que més just fora, y allavors també totas haurien sigut iguals, que aquestos tributs los paguessin las demés Regions segons lo sistema mateix de las Provincias Euskaras.

Tampoch ha faltat qui, rendint tribut á las mateixas absurdas preocupacions, ha trobat que l' haverhi Regions ab Dret Civil propi, es faltar á la IGUALTAT; y per aixó valentse de tots los medis, fins han faltat á la paraula donada en una *ley de bases* convinguda pera la redacció del Códich Civil castellá, destinat, segons diuen, á fer desaparèixer *tan escandalós abus*.

Y veliaquí com en la utopia igualitaria 's fundan pera demanar que las lleys se fassin totas desde Madrit y que tots los espanyols tinguin que obèhir *unas mismas leyes y unos mismos Códigos*.

Avuy mateix no pot ferse la conciliació del partit *sagastí* per no volerla un general que ha intentat ferse populatxero, en terra castellana, per defensar lo gran dogma de la celebrada deesa, *que tots los espanyols al tenir vint anys tinguin obligació de deixar familia é interessos, pera agafar un fusell y defensá (no ja la patria en perill) sino la patria de tals polítichs*.

Volen que tots los espanyols parlém un mateix idioma y que aquest sigui lo castellá, y no observan que mentres los castellans parlan sa *propia* llengua, los demés hem de parlarne una de forastera. ¡Vaja una manera de ser tots IGUALS!

Nosaltres prou créyam que si 'ls castellans tenen dret á ferse las lleys ab que deuen regirse, los catalans també podém fer las nostras, aixís com las demés Regions espanyolas que 's distingeixen per sa especial manera de ser; aixó sí, sens perjudici de que si á alguna Regió l' hi convenen las lleys castellanas pugui estalviar-se 'l treball de fèrsen de noves, aprofitantse ja de las que puga proporcionarli la *hidalguia castellana*.

Mes la gent del Ebro enllà diu que no es aixís, que aném equivocats los catalanistas, puig la deesa IGUALTAT mana que 'ls drets los tinguin ells y que nosaltres tinguém lo deber d' obehirlos, de parlar sa llengua deixant la de nostres pares, de tenir sas lleys encara que no 'ns serveixin y d' agafar un fusell ó d' arrossegar un sabre quan á ellis los hi sembli bé, per més que nostra vocació 'ns porti á manejar la ploma, lo mall, l' aixada ó la llensadora.

J. B.

ELEGIA

EN LA MORT DE JULIÀ GAYARRE

De las cordas del arpa adolorida
brollan geméchs de dol; lo gran Gayarre,
'l géní de las notas mes hermosas
ha mort, ¡trista paraula! Ab los seus nirvis
la Parca l'ha argollat, ¡ay! estimbantlo
després d'haver excursat sos jorns de gloria.

¡Plora, plora ton dol, art de la música
que es ta pérdua d'avuy irreparable!
¿quí com ell ab sa veu sabrá conmourer
enllà dels Pirineus, enllà dels Alps,
hont ressonan encara, fent aquí via,
aquells aplaudiments que ab goig frenétich
al seu dolís cant los extrangers rendían?

¿Quí no recorda, ab plors als ulls, las notas
que de sa gola eixían, tant divinas,
arrebantant un públich que, entussiasta
per sos acords plascents, l' aclamá sempre?

¡Sembla que no pot ser! Plé encara de vida
l' hem vist fugir á un mon en que tal volta
majors plahers podrá gosar son ánima...
mes nosaltres ja may podrém sentirlo.

Me sembla veure encara, com un bell somni,
lo páti d' un convent, y, trist, un monjo
preganthi ab mots de dol per l' anyoransa
d' un desditzat amor, que ab dalit cerca.

Me sembla senti encara sa queixa amarga
tot abessant la creu de Deu que 'l mira,
y 'm sembla embadalirme ab las vibrantas
notas, que de sos llavis al cel pujan...

Mes ¡ah! de cop desapareix lo quadro
y 'l somni s' ha esvahit com vaporosa
boyrina que lo vent pel mon escampa;
y, trist, la realitat miro allavoras,
y al despertar, per mon dolor, medito
com es possible que, la mort ne sia
á voltas tant traydora y despiadada.

Cruel visió de dolor llavors se mostra
á mon cor entristit; y mos ulls giro
per no veure 'l que passa dins la cambra
que en somni nou á veure se 'm condempna;

y escolto 'l fort panteig... y un crit escolto...
y un rés, qu' es rés de mort y al cel s' enlayra.

De cop-tot me fa por; la mort horrible
hi vist passar prop meu; sas mans estrenyen
un cos gelat que per l' espay s' emportan...
y un crit d' horror s' escapa de una gola.
¡L' artista sens igual ha mort!... ¡Ploremlo!...

Descansa en pau, Gayarre, tú que baixas
al sepulcre quant mes llors te coronan
al cel si alguna volta 't sent un àngel
pensará qu' ets un eco de sas notas...

Descansa en pau, y acull sobre ta tomba
la flor senzilla que un amich hi deixa
ab las mans qu' altres jorns tant t' aplaudiren.

J. AYNÉ y RABELL.

Janer 1890.

NOVAS

S' ha senyalat pera el día 27 del próxim Febrer la vista en judici oral y públich, devant la Audiencia de Barcelona, de la causa que's segueix contra LO CATALANISTA per l' escrit publicat en sas páginas lo día 30 de Juny de 1889, en son número 101, ab lo títul de *L' article 15 pastejejat*.

Lo ministeri fiscal demana pera 'l autor del article, senyor Folguera, la pena de dos anys y quatre mesos de presó correccional, cinchentas pessetas de multa y 'l pago de las costas.

L' advocat defensor solicita la lliure absolució del processat.

La vista correspon a la Secció 1.ª de la Sala de lo criminal, de la qual n' es president lo magistrat mallorquí, don Sebastià Font.

La defensa está confiada al distingit escriptor y acreditat jurisconsult del Iltre. Col·legi de la vehina capital, don Joan Sardá; representant al processat en sa qualitat de procurador, lo popular novelista don Narcís Oller.

També aquesta setmana hem de donar compte de sensibls pérduas que afectan á estimats companys d' idees.

— Una d' ellas ha degut sofrir-la 'l conegut escriptor francès, Mr. Emmanuel Contamine de Latour, á qui tan deu agrahirli la literatura catalana per lo molt que la propaga en sa terra. Mr. Contamine ha tingut la desdítia de veurer morir á son pare, antich oficial superior de marina, que gosava de generals simpatías.

— Aixís mateix ha experimentat la pérdua de sa bondadosa mare 'l llorejat poeta catalá, don Jascinto Torres y Reyató.

També nostre bon company, l' entussiasta catalanista redactor de *L' art del pagés*, don Emili Riera y Rubió, tingué fa pochs días la desgracia de veurer morir á sa virtuosa mare.

— Y finalment, acaba de baixar á la tomba 'l jove y malaguanyat jurisconsult don Jaume Oliva y Bridgman, autor de varias obras, y entre ellas d' una (no acabada encara) consistent en la *Ressenya de las lleys mercantils d' Europa y América*, en la qual hi escripturé un lluminós prólech en que ab abundancia de datos y rahons se reivindica una ve-

gada més pera Barcelona l' honra de la publicació del gloriós *Llibre del Consulat*, contra la opinió recenment sostinguda per algun crítich francès.

Deu los hi dongui descans als difunts y consol á sas familias.

Per la Direcció General de Correus del dia 21 del passat Decembre ha sigut declarat cessant del càrrech de paetó conductor de la correspondencia de Sabadell á Castellar y Sentmanat, D. Pere Luandra, haventse nombrat per aquest càrrech á D. Nicanor Alvarez y Vega, qui deu presentar-se á pendre possessió en l' Administració de Correus d' aquesta ciutat.

Son tan pocas las novas invasions de la epidemia regnant, que pot donarse ja com allunyada del tot de nostra ciutat. No obstant, convé que 'ls atacats que 's troban en la convalescencia se reservin de la cruesa del temps y de las corrents d' ayre per evitar una complicació.

Avuy se posará en escena en nostre Teatro Principal la sarsuela *La Bruja* qual direcció está confiada al mestre compositor don Albert Cotó.

La mateixa companyia actuará per la tarde en lo Teatro Cervantes posant-se en escena las sarssuelas *Cadiz* y *La Gran-via*.

Junt ab una afectuosa carta, que agraphim, dirigida al nostre Director, hem rebut los tres volums de *Lo Gayter del Llobregat*, que forman en conjunt la edició poliglota de las poesías catalanas del mestre en Gay-Saber don Joaquim Rubió y Ors, de qual important obra 'n tenen ja coneixement los nostres llegidors.

Aqueixa obra se ven á 18 pessetas en percalina y á 15 pessetas en rústica, en las llibrerías de las senyoretas Fillas de D. J. Rubió, Baixada de la Presó; Verdaguer, Rambla del Liceo; Subirana, carrer de la Porta-ferrisa, y Puig, Plazza nova.

Las personas que desitjen adquirirla, podrán dirigirse, adelantant son import, (que será d' un ral més per volum), ab sellos de correus ó ab lletra de fácil cobro, á las esmen-tadas senyoretas Fillas de D. J. Rubió.

Nosaltres agraphim al senyor Rubió la deferencia de que hem sigut objecte.

Segons noticias que tenim, la senyoreta donya Brígida Brujas ha establert en son propi domicili, carrer de Corominas, 55, una escola d' ensenyansa de brodats y labors.

Coneixedors de las qualitats que poseheix la senyoreta Brujas pera dita ensenyansa, no duptém en recomanarla á nostras llegidoras en la seguritat de que 'n quedarán satisfetas.

Aquesta nit á las vuit y mitja tindrà lloch en lo teatre del Ateneo Sabadellés una variada funció composta del següent programa:

Se posarán en escena las celebradas sarsuelas *Juanito Tenorio*, *Con permiso del marido* y *Ellas y nosotros*, en qual desempeny á més dels socis aficionats, hi pendrán part també las aplaudidas actrius Sras. Martí y Esplugas y en la sarsuela última las alumnas de la clase de música del mateix Ateneo.

La part musical corre á càrrech de la acreditada orquesta *Muixins*.

Dada la varietat del programa, inútil creyém dir que 's veurá sumament concorregut lo saló d' espectacles del Ateneo Sabadellés.

Lo diumenge passat en lo local de la *Associació Catalanista* de Reus hi dongué lo

ferm escriptor catalanista don Ramon Vidiella y Balart, una interessantíssima conferència sobre'l següent tema: *Midas preventivas á pendrer contru la invasió de la filoxera*.

La mateixa *Associació Catalanista* de Reus està fent treballs preparatoris pera celebrar una Vetllada Necrológica dedicada á sos malaguanyats socis fundadors don Marian Fonts y don Isidor Frias. (Q. E. P. D.)

En la darrera sessió celebrada per la Diputació Provincial de Barcelona s'hi llegí un Dictámen de la Comissió Especial de Informació aranzelaria preparatoria de la reforma del any 1892, que contenia los següents extrems:

Primer. Comunicar á tots los Centres econòmichs de la provincia que la Diputació Provincial los ofereix son decidit concurs en tot quant pugui interessar als elements del treball ab motiu de la informació prèvia pera la reforma aranzelaria.

Segon. Procedir á la formació d'una estadística referent als efectes que en la agricultura, industria y comerç han produhit las rebaixas dels drets aranzelaris y ls actuals tractats de comerç. Pendrà part lo Cos Provincial en aquesta informació, sens perjudici d'adoptar oportunament altres acorts encaminats á sollicitar midas protectoras en pro del treball nacional.

Fou aprovat per unanimitat.

Pera portar á cap la referida informació s' dirigiran al efecte interrogatoris als Alcaldes de la Provincia, y s'excitarán á sos Centres Econòmichs pera poder reunir los datos estadístichs necessaris ab l'objecte de poder demostrar la trista situació en que han deixat á la Industria y á la Agricultura del país las rebaixas aranzelarias, desde 1882.

Apart d'aquestos treballs, sembla que també las Seccions de la Cambra de Comerç de Barcelona se van reunint pera estudiar l'assumpo y emetre oportunament sa opinió.

Abans del 1.er del Mars pròxim se deuen haver enviat ja á la Comissió Especial nombrada pel Goberna de Madrid, tots los informes que vulgan dar per son compte las Corporacions Oficials y particulars.

Convé, donchs, no dormir.

Demá dilluns, á las 9 del vespre, comensará'l Curs de Dret Català que deu donar en lo *Centre Escolar Catalanista* de Barcelona l'entés jurisconsult don Frederich Puig Samper.

Las sessions se verificarán tots los dilluns.

La Junta Directiva de la *Lliga de Catalunya* en sa última sessió, ha acordat fer constar en sas actas, lo profon sentiment ab que ha vist la mort del soci don Joseph Maria Borrell y Soler, per la part activa que aquest distingit jurisconsult havia prés en la enérgica campanya sostinguda per la *Lliga* l'any passat, en defensa de la legislació catalana y contra l'article 15 del Códich Civil.

Aquest acort honra á la *Lliga de Catalunya*.

La casa editorial de Bastinos de Barcelona, acaba de publicar la segona edició de *Lo llibre dels Angels*, que dedicá als nens y nenas en 1865 lo malaguanyat poeta, don F. Pelay Briz. Forma un bonich volúm de págines orladas y ab ilustracions degudas á don Julià Bastinos.

Al costat de las poesías catalanas hi va la traducció de las mateixas feta pel propi autor.

Copiém de *La Comarca de Montblanch*:

Se tracta de fundar en aquesta vila un Circul Catalanista.

Ho celebrém, y desitjariám que aquest projecte se convertís molt prompte en fet.

Ab lo títol de *Los sants mártirs de Catalunya* mossen Angel Garriga y Boixader, ha publicat una colecció de poesías religiosas destrement versificadas en nostra llengua.

Aquesta colecció comprén 15 composicions dedicadas als sants mártirs de Catalunya, á Santa Eulària, Sant Magí, Sant Lluçí y Maciá, Sant Fructuós y sos diacas Auguri y Eulogi, Sants Vicents y Oronci, Sants Víctor, Aquilina y son espós, als Innombrables mártirs de Gerona, Sants Sever y Madi, Sant Cugat, Santas Juliana y Semproniana, Sant Felu, Sants Anastasi y 360 companys soldats, Sant Narcís y son diaca, Sants Bernat, María y Gracia.

Los mestres d' escola de la provincia de Tarragona preparan una manifestació en la capital de la mateixa, pera veure de conseguir lo pago de sos atrasos.

Per tot arréu las mateixas miserias.

Lo metje de Sant Martí de Provencals, don Joseph Comas y Font, que sortí elegit regidor últimament per haverse presentat en la candidatura de nostre apreciable colega *El Arch de Sant Martí*, ha presentat sa dimisió de metje de beneficencia pera poder pendre possessió del nou càrrech que li conferí'l vot popular, haventse ofert després á visitar gratuítament als pobres de solemnitat de la demarcació que avans li estava assenyalada, sense retribució de cap mena.

De manera que ara exerceirà son anterior càrrech sense cap mena de retribució.

Nos plau de veras que siga un catalanista qui fan bon exemple dongui al pahn.

Durant l' any 1889 s' ha inscrit en lo Registre del Col·legi Notarial de Barcelona 14,907 actes d' última voluntat, procedents 13,398 dels Notaris y 1,509 dels Rectors.

Del setmanari catalá de Sant Sadurní, *La Comarca del Noya*, que ha entrat en lo tercer any de sa publicació, retallém lo següent:

Lo diputat provincial don Joseph A. Olano, en una de las derreras sessions de la Diputació Provincial, presentá una proposició altament beneficiosa pera la agricultura de la provincia de Barcelona.

Son objecte es lo de facilitar la manera de posar en relació totas las poblacions entre sí y en comunicació ab las carreteras provincials ó del Estat, fentse camins vehinals; á qual fi la Diputació deu realisar un empréstit exclusivament destinat á aquestos camins, avansant als pobles la quota que 's hi correspon en la part que deuen intervenirhi; y aquestos aniran amortisantlas per trimestres ó semestres durant un plasso de 30 anys.

Tan prompte 's tingué noticia en nostra població del pensament del senyor Olano, se li enviaren felicitacions que foren suscritas per molts personas, aixís com ho foren las comunicacions que 's remeteren als diputats del districte, excitantlos á apoyar la mentada proposició. Lo *Centre Catalá*, que sempre está atent á lo que puga convenir á nostra ben-volguda comarca, envia al senyor Olano y diputats, escrits en lo mateix sentit. Fora altament convenient que totas las poblacions de la Provincia imitessin la conducta de nostra vila, excitant á sos respectius diputats á treballar en favor d' un assumpto de tant vital interés pera totas las poblacions rurals, faltadas de vias de comunicació la major part d' ellas, y avuy amenassadas de quedar desertes pel mancamment de feyna.

Unim nostra desvalguda veu á la de *La Comarca del Noya*, quals consideracions trobém oportuníssimas.

Fa pochs días s' ha celebrat una importantíssima reunió á Manresa pera la constitució d' un nou Centre catalanista que s' anomenarà *Lliga Regional*, y nó *Lliga de la pau* com digueren primerament.

En aqueixa reunió, que fou molt concorreguda, dirigí la paraula als presents lo distingit y valent manresà, don Marian Vallés, qui en tan bons com sentidas frases, digné que l' objecte d' aquella convocatoria, era lo de demanar á tots los allí presents si estavan disposats á prestar tot son apoyo y decissió pera fundar desde 'l moment un nou centre destinat á fomentar y defensar per tots los medis legals los drets é interessos de nostra tan benvolguda quant desgraciada Catalunya, com també empendrer ja tot seguit una activa y ferma propaganda per tota la comarca, en favor de las ideas regionalistas. Las paraulas del Sr. Vallés foren acullidas ab gran entusiasme y vivas mostres d' aprobació per tots los senyors allí convocats, los quals al moment s' inscrivieren com á socis del nou Centre; passant tot seguit á llegirse los Estatuts ó Reglaments que foren aprovats sens discussió, acordantse remètrels á qui corresponga per sa prompte revisió y aprobació.

Finalment se doná al nou Centre lo nom de *Lliga Regional*, passant al mateix temps á nombrarse sa Junta Directiva. Aquesta quedá constituïda en la forma següent:

President: D. Marian Vallés y Vallés; Vis-president: D. Olguer Miró; Secretari: don Lluís Espinalt; Vis-secretari: D. Francisco M.ª Capella; Tresorer: D. Andreu Pons, y Vocal: D. Ramon Carreras; quals senyors passaren tot seguit á ocupar sos respectius llocs, prenent possessió de son càrrech, y comensent los treballs preparatoris per la solemne inauguració oficial de la *Lliga Regional*, que, segons s' acordá, será molt prompte y promet tenir gran ressonancia.

Celebrém l' ingrés d' un nou auxiliar tan ferm en nostras ideas y li desitjém molta decissió y energia pera cumplir son noble fi, llany de tots los partits y aspirant sols al compliment del just programa regionalista.

Nostre estimat colega de Reus *Lo Somatent* pera correspondre al creixent favor del públich ha millorat últimament las condicions de sa publicació, augmentant sa grandaria y fent nutrit son text.

Al participarho á sos abonats, los hi dirigeix los següents parrafos que mereixen ser reproduhits:

"Aixís respón *Lo Somatent* als desitjs, als entusiasmes, als sentiments d' una agraciació, que té personalitat propia y caracterisada, porque té un ideal que propagar y defensar. Aquest ideal es aquella gota d' aygua que uns quants catalans entusiastas de sa Patria van comensá á llensar fa ja uns cinquanta anys en armoniosos versos, com aspiració somiada per sos ardents cors: es la reivindicació dels interessos de la familia catalana; es lo crit de justicia del dret contra la forsa; es lo plany del oprimit contra l' opressor; es l' aspiració d' un poble que 's sent la forsa de viure en lo progrés y en la vida moderna dels demás pobles d' Europa y pugna pera desfer las trabas que s' oposan al seu desenrotll moral é intelectual. Si aquesta idea n' ha fet de via, no som pas nosaltres qui devém dirho; cal tan sols mirar un poch enrera y veure lo camí avançat desde 'ls primers temps del catalanisme fins ara.

Lo Somatent, que va naixer pera defensar l' ideal catalanista en aquesta localitat y comarca, es y continuarà sent, abans que tot y per sobre tot, un defensor de la idea catalanista, que respon á tot un sistema racional de govern, ó sigui 'l sistema regionalista adaptat á todas las antigas nacionalitats que formaren un dia Espanya

Així, apóstols del progrés de la Patria, sabrem sacrificarnos per ella y ab l'amor á Catalunya per guja; ab la fe ab lo pervindre de nostres Ideals per escut; ab la fermesa d' obrar en bé de la humanitat per arma de combat, espera donar llarga vida á *Lo Soma-
tent* y respondre á la inmerescuda atenció que fins ara ha obtingut de sos subscriptors.,

Felicitém al simpátich colega de Reus per sa patriótica decissió.

Se diu que ascendeix á uns 50.000 duros la quantitat deixada per lo que fou agent consular dels Estats Units á Tarragona, don Jordi D. Arzmüller, que ha deixat tota sa herencia á las casas de beneficencia de dita capital.

Catalunya 'n guardará dolsos recorts de tan generós donador.

La important publicació *Gaceta Hispano-Americana* fá entussiasas y merescuts elogis del celebrat opúscul publicat per nostre estimat compatrici D. Eudalt Viver, ab lo títul del *Banco de España*.

Ho consigném ab gust.

Los mestres d' escola de Caspe s' han presentat á la redacció del *Diario de Avisos* de Zaragoza, pregant que fassin públich que en tant que no 's compleixi lo Real decret de 6 de Juliol, continuarán menjant en la Tenda-asil y allotjantse en lo Refugi de la capital, tenint ja llicencia del governador pera demanar caritat.

D' aixó se 'n diu *ciure á España*.

Se diu que varios notaris de Catalunya dirigiren una instancia á la Direcció general sollicitant se declarés la nulitat de las eleccions que van tenir lloch en lo Col·legi de Notaris pera càrrech de la Junta Directiva, y que s' ha rebut una ordre de la Direcció desestimant dita instancia.

Era d' esperar, tenint com tenen los *vencedors*, la *paella pel mànec*.

Segons las últimas noticias rebudas de Madrid, lo rey nen continua en sa millora, trobantse ja en plena convalescencia.

ANUNCI OFICIAL

BANCH DE SABADELL

La Junta de govern d' aquesta Societat, en sessió d' avuy, ha acordat senyalar lo dia 16 del pròxim Febrer, hora de las deu del matí y local del Banch, pera la celebració de la Junta general ordinaria que prevé l' art. 17 de 'ls Estatuts socials.

Los senyors accionistas que desitjin concorrer podran efectuar 'l dipòsit de 20 accions, lo menos, que s' exigeix per l' art. 16, durant los días feyners del 4 al 12, abdós inclosos, del esmentat mes, de 4 á 5 de la tarde.

Y en compliment de lo establert per los articles 12 y 29 del Reglament general, s' exposa la present convocatoria para coneixement dels interessats.

Sabadell, 10 Janer de 1890.—*Lo President*, ANTON OLIVER.—P. O. de la J. de G., JOSEPH CIRERA, *Secretari*.